

ДО 100-РІЧЧЯ БІОГРАФІЧНОЇ КОМІСІЇ УАН-ВУАН

УДК 929(477+47)“1919/2019”
<https://doi.org/10.15407/ub.18.014>

*Світлана Миколаївна ЛЯШКО,
кандидат історичних наук,
провідний науковий співробітник
Інституту біографічних досліджень НБУВ (Київ, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2250-6718>*

ПОСТІЙНА КОМІСІЯ ДЛЯ СКЛАДАННЯ БІОГРАФІЧНОГО СЛОВНИКА ДІЯЧІВ УКРАЇНИ (1919–1933): СУЧАСНИЙ КОНТЕКСТ

Стаття присвячена теоретичній і методичній спадщині заснованої Українською академією наук у 1919 р. Постійної комісії для складання Біографічного словника діячів України. Проект створення Українського біографічного словника набув соціального значення і став новацією національної культури. Акцентовано на консенсусі між Українською академією наук і патріотично налаштованою науковою спільнотою, результатом якого стало започаткування наукової історико-біографічної довідкової справи, формування її теоретико-методологічних і науково-організаційних засад.

Зміна інформаційних парадигм і запитів суспільства, трансформація уявлень щодо довідкової біографічної та біобібліографічної справи, перехід від друкованих до електронних ресурсів біографічної інформації актуалізує напрацювання Постійної комісії для складання Біографічного словника діячів України, засвідчує безперервний процес взаємодії традиційного та інноваційного.

Ключові слова: Постійна комісія УАН для складання Біографічного словника діячів України (1919–1933), інституційні та організаційні форми розвитку української довідкової біографічної справи.

23 січня 2019 р. виповнилося 100 років з дня заснування Постійної комісії для складання Біографічного словника діячів України (далі Біографічна комісія). Створення при Спільному зібранні Постійної комісії для складання словника українських діячів науки, історії, мистецтва та громадського руху ухвалено Статутом Української Академії

наук у Києві 26 листопада 1918 р. Її модель як однієї із провідних установ гуманітарного циклу Української академії наук юридично закріплено в постанові Спільного Зібрання Української академії наук 23 січня 1919 р. Перше засідання Постійної Комісії для складання Біографічного Словника українських діячів історії, науки, письменства, мистецтва та громадського руху відбулося 23 лютого 1919 р. Головним завданням Біографічної комісії було визначено створення національного за змістом біографічного словника (далі Біографічний словник) «діячів українського народу та всеукраїнської землі» від початку її історії, що відповідало викликам часу.

Історію діяльності Біографічної комісії у структурі УАН–ВУАН, передусім — в науковій організації в контексті розвитку національної біографічної довідкової справи, почали предметно вивчати з початку 1990-х рр. Одними з перших на діяльність Біографічної комісії та її архів, що зберігається в Інституті рукопису НБУВ, звернули увагу історики О. К. Янковський, Л. В. Матвєєва, Е. Г. Циганкова, С. І. Білокінь. У подальшому зазначені теми були актуалізовані в статтях та монографії «Біографічна традиція та наукова біографія в історії і сучасності України» [9] першого директора Інституту біографічних досліджень НБУВ В. С. Чишка. За 30 років була створена суттєва історіографічна база, присвячена історії, аналізу науково-практичних, організаційних здобутків та вивченню інших складників діяльності Біографічної комісії (персональний склад, колективний портрет, комунікативні зв'язки тощо). Історія і діяльність Комісії вивчалися в контексті стратегій і структур гуманітарного циклу Української академії наук, організації української біографічної довідкової справи, аналізу практичних напрацювань та досвіду, наукової оцінки попереднього набутку і його впливу на розвиток історико-біографічних досліджень в Україні в цілому (С. М. Ляшко, Т. В. Варава, С. М. Борчук, Н. І. Черниш, В. І. Попик та ін.)¹.

Оцінюючи діяльність Біографічної комісії, її значення для розвитку біографічної довідкової справи в Україні, наведемо цитату з праці С. М. Ляшко: «Український біографічний словник за своєю ідеєю, національною спрямованістю, ґрунтовністю методичних документів, обсягом, розробкою практичних шляхів реалізації мав би відповідати кращим зразкам європейських національних біографічних словників того часу. За умов реалізації засадничої ідеї, закладеної у документах Біографічної комісії 1918–1920-х рр., «Біографічний словник» мав би стати надійним підґрунтям для майбутнього національного біографічного словника» [4, с. 46]. Під «підґрунтям» автор

¹ Найбільш повну бібліографію див. [3, с. 42–43].

статті розуміє науково-організаційні засади, практичний досвід та зібраний Біографічною комісією величезний біографічний матеріал, який може реалізуватися в сучасній довідковій справі в її різноманітних проявах.

Метою даної статті є актуалізація деяких із запропонованих Біографічною комісією наукових засад і ініціатив, які стали помітним явищем в організації біографічної довідкової справи в Україні на початку 1920-х рр., та спадкоємності закладених традицій у сучасних історико-біографічних дослідженнях.

Інституційно-організаційна форма довідкової й біографічної довідкової справи

З 1919 р., із моменту утворення БК довідкова і біографічна довідкова справа отримала статус державної науково-практичної діяльності. Тоді ж була започаткована традиція підготовки національних довідкових і біографічних довідкових видань під егідою Української академії наук. Постійна комісія для складання Біографічного словника діячів України та Комісія по створенню «Енциклопедичного словника» (1921–1930) — одні з перших наукових державних інституцій в Україні, які діяли в складі УАН–ВУАН і мали своїм завданням створення загального біографічного словника «діячів українського народу й української землі» й українознавчого словника про країну. Академія наук створила організаційні, матеріальні можливості та інші умови для її діяльності, зокрема, сприяла залученню до праці в Біографічній комісії висококваліфікованих науковців із різних галузей знань. Започаткований науково-організаційний принцип отримав розвиток у наступні роки та використовується в сучасній Україні. Наведемо кілька прикладів.

Науково-видавничий українознавчий проект «Українська радянська енциклопедія» (друга спроба; 1944–1947) був схвалений Радою Народних Комісарів та ЦК КП(б)У². Для реалізації проекту передбачалося створення наукового інституту УРЕ при АН УРСР (1946) під керівництвом М. Бажана із залученням до підготовки науковців вищої кваліфікації. Науково-видавнича установа УРЕ створювалася за підтримки АН УРСР (постанова АН УРСР «Про участь установ АН УРСР у створенні УРЕ», 1958) і перебувала в її складі у 1957–1974 рр. До 80 % персонального складу Головної редакційної колегії

² «Українська радянська енциклопедія» (перше видання, 1930–1934) діяло як акціонерне товариство на кшталт відомих акціонерного видавничого товариства Ф. Брокгауза — І. Ефрона (1890–1907), видавничого товариства «А. Гранат і К^о» (1896–1918), акціонерного товариства «Государственное научное издание «Большая Советская Энциклопедия» при Комуністичній академії (з 1925 р.).

представляли представники вітчизняної академічної наукової спільноти на чолі з головним редактором академіком М. Бажаном. У 1959–1965 було видано 17 томів УРЕ.

У незалежній Україні одночасно з процесами відновлення історичної пам'яті українського народу в іменах було проголошено підготовку багатотомного національного Українського біографічного словника. З цією метою 29.03.1994 р. розпочав роботу Інститут біографічних досліджень (як відділ — з 1993 р.) у складі Центральної наукової бібліотеки ім. В. І. Вернадського (з 1996 р. — Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського), підпорядкованої НАН України. Одним із завдань інституту на той час було створення Українського біографічного словника, що засвідчує спадковість академічної традиції до репрезентації історії і культури країни в іменах через свої наукові інституції.

Спільним проектом НАН України та Наукового товариства ім. Шевченка про Україну в усіх вимірах від початку ХХ ст. до сьогодні стала національна «Енциклопедія сучасної України» (ЕСУ). З 2004 р. підготовку та видання ЕСУ здійснює Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, створений через злиття Координаційного бюро Енциклопедії Сучасної України НАН України та Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України.

Серед іншого виокремимо закладення державної системи підготовки і видання довідкових видань та початок професіоналізації справи³; друкування довідкової продукції українською мовою. Утвердження ідеї державності української мови і мовної політики УНР в науково-практичній площині та системі поширення національних культурних цінностей почала діяти в УАН у листопаді 1918 р. (на жаль, до 1920 рр.) згідно з законом «Про заснування Української Академії Наук в м. Києві».

Світоглядні, національні уявлення керманців УАН і Біографічної комісії щодо України і українського народу відображені в основних нормативних документах [2, с. 37–68]. Це філософія підготовки видання, обґрунтування хронологічних і територіальних меж, визначення джерельної бази, критеріїв відбору персоналій, словника, формування уявлення про біографічну статтю і її складники тощо. Виокремимо деякі позиції, які зберегли своє значення в організації довідкової справи в Україні і послідовно набувають нові якості.

³ «Український біографічний словник» та «Енциклопедичний словник» передбачалося видавати науковцями за державний кошт у видавництвах Української академії наук.

Хронологічний і територіальний критерії

На надзвичайному Спільному зібрані Української академії наук, що відбулося 23 січня 1919 р., була заслухана доповідна записка В. Л. Модзалевського «Програм та порядок видання Біографічного словника діячів українського народу та української землі». У самій назві були закладені два зазначені критерії.

Виділено хронологічні і територіальні критерії як засадничі. Перша позиція була і залишається присутньою в довідкових виданнях усіх видів (наприклад, сучасна енциклопедія ЕСУ, у якій хронологічний репер винесено в заголовок і обговорено в передмові до першого тому; він присутній у кожному біографічному довіднику вищих навчальних закладів, науково-дослідних установ). Друга позиція залишається обов'язковою для національних словників держав, для яких територіальні зміни були пов'язані з політичною історією країн та становленням нації. Задум створення Українського біографічного словника припав на короткий період існування української держави 1917–1921 рр. Для Української держави, землі якої в різні історичні часи перебували у складі провідних держав Центрально-Східної і Східної Європи, а значною мірою — входили до складу Російської імперії, територіальний критерій набував принципового значення.

Обґрунтовуючи ці положення, автори документів (до першого складу комісії входили представники переважно національно-державницької течії української історіографії — Д. І. Багалій, М. П. Василенко, В. О. Романовський, Н. Ю. Мірза-Авакянц) врахували сучасні на той час надбання української історіографії. Хронологічний і територіальний підходи ґрунтувалися на безперервності й тягlostі історичного процесу «України-Руси», закладених як базові принципи в працях В. Б. Антоновича, розвинутих М. С. Грушевським у загальній схемі української історії. Такий підхід давав можливість вносити до Біографічного словника діячів, відомих на українських землях від «від початку її історії, аж до останніх днів, бо тільки при такому широкому програмі ми дійсно дамо словник, який охопить весь минулий час та всі царини людської діяльності, незалежно від того, до якої національності належав той або інший діяч»⁴ [2, с. 41]. Автори поширюють поняття «українець», «українські діячі», «український народ», «українська держава» на події, починаючи від князівських часів. Відповідно до «державницьких періодів» української історії, I-й відділ складався із трьох підвідділів — староруська доба, литовсько-по-

⁴ Розлогі цитати тут і далі акцентують науковий підхід до розв'язання поставленого завдання — підготовки «Біографічного словника українських діячів історії, науки, письменства, мистецтва та громадського руху».

льська доба, гетьманська доба. Саме в цих феноменах керманічі Біографічної комісії шукали витоки і традиції української національної державності. За цих умов перебування українських етнічних територіальних спільнот у складі різних етнокультурних та політико-релігійних держав системно унеможливило повністю реалізувати етнічний принцип та етнічну самоідентифікацію українського народу.

Територія є одним із істотних чинників визначення національної ідентичності. Про складність і дискусійність цієї проблеми, її вплив на обрання критеріїв добору імен діячів свідчить зміст основних директивних документів. Одну з головних проблем автори документів бачили в розподілі «наукових і громадських діячів» по-перше за національно-культурною приналежністю, розуміючи подвійність (або й множинність) самоідентифікації.

В остаточному варіанті (Інструкція для співробітників Постійної комісії для складання Біографічного словника українських діячів при Українській Академії Наук [2, с. 53–57]) зазначалося, що до словника включаються відомості про діячів українських та всіх національностей, починаючи від найдавніших часів, а також діячів інших національностей, які жили в Україні; чужоземних діячів, праця та діяльність яких пов'язані з українознавством; українців за походженням в інших країнах, якщо їхня діяльність пов'язана з Україною; українців за походженням, «якщо діяльність їх не була пов'язана з Україною, але мала характер першорядний». «Ставлячи програм так широко, ми уникнемо, крім того, різних спірних питань (наприклад, про те, до якої національності треба віднести ту або іншу особу), а також зберемо в Словнику надзвичайно цінний матеріал щодо вивчення впливів представників одної національності на іншу» [2, с. 41–42].

Повноправним суб'єктом історичного процесу вважалися всі верстви українського народу. Такий підхід було запропоновано ще наприкінці XIX ст. П. С. Єфименком і реалізовувався в практичній площині І. О. Левицьким, В. Б. Антоновичем та їх спадкоємцями. Поряд із біографіями осіб, діяльність яких мала загальнодержавне значення, передбачалося включення до Біографічного словника біографій «діячів середніх та дрібних, що утворювали українську історію та культуру своєю масовою працею», «маловідомих і непомітних діячів», «діячів середньої руки та взагалі провінціальних» [2, с. 37–38].

Підсумовуючи хронологічні і територіальні підходи, обрані керівниками Біографічної комісії в якості критеріїв, зазначимо, що в них акцентувалося на пов'язаності діячів минулого з історичними і культурними процесами на українських теренах і їхніх впливах у найрізноманітніших проявах на ці процеси.

100 років тому перевірені практикою певних принципів до підходів щодо критерії відбору персоналій до українських біографічних довідкових видань стали в наш час постулатом. Двадцяте століття переконливо засвідчило, що взаємозв'язок понять, принципів та критеріїв у довідковій справі досить мінливі і залежні не так від цільового призначення, концепції видання тощо, а насамперед — від чинників політичних. Негативним прикладом стали радянські часи, коли за державницькою ідеологією була змінена філософія довідкової справи, особливо в персонологічній частині. Наведемо приклад, що стосується напрацювань Біографічної комісії. За документами Біографічної комісії на кінець 1920-х рр. словник на літеру А містив близько 560 імен осіб [2, с. 70–126]. За іншими критеріями та цензурними міркуваннями до остаточного варіанту першого тому УРЕ (1930–1934)⁵ на літеру А потрапило 36 імен, із них лише 7 належали суто українським діячам, тобто 19 %. Сутність феномену полягає в тому, як пояснити, у який спосіб 7 осіб на літеру «А» із загальної чисельності у 29 млн 962 тис. населення УСРР за переписом 1926 р. можуть у 1930–1934 рр. представляти український народ як повноправний суб'єкт історичного процесу, причому понад 3 млн чоловік із населення у 1932–1933 рр. загинули внаслідок організації радянською владою Голодомору?

У сучасних реаліях, у контексті історичних зв'язків, міжетнічних, міжкультурних й міжконфесійних взаємодій, в українському соціумі зберігається розуміння складності і неоднозначності розв'язання проблеми політичної, етнічної, мовної, культурної самоідентифікації, визначення критеріїв обрання імен осіб до національних біографічних, інформаційно-біографічних словників, електронних архівів, зводів, ресурсів тощо.

Однією з насущних проблем залишається проблема поліетнічності, яка неодноразово обговорювалася в 1990-х рр. в Інституті біографічних досліджень, у подальшому як актуальна пропонувалася для обговорення на науково-практичних конференціях і круглих столах. Найбільш предметно вона віддзеркалена в працях В. І. Попика, зокрема, «Проблеми відображення в Українському біографічному словнику історичних і культурних зв'язків України з народами Європи та персоналій діячів неукраїнського походження» (1996), «Критерії відбору імен діячів неукраїнського походження до Українського біографічного словника» (разом із Н. П. Романовою, 1999), «Етнічне походження, самоідентифікація та етнокультурна приналежність особи» (2001) тощо [5, 6, 7].

⁵ Існує припущення, що матеріали Біографічної комісії частково перейшли до новоствореної редакції УРЕ.

Серед дотичних проблем зазначимо нерозробленість на теоретичному рівні наукових механізмів щодо включення в довідкові видання та УНБА представників українського етносу, що мешкали і мешкають на території колишнього Радянського Союзу. Як приклад наведемо статистико-демографічні дані щодо українців-переселенців із Чернігівської, Полтавської, Харківської губерній до Приморського краю Російської імперії (нині РФ). На 1917 р. вихідці з України склали 67,5 % від загального числа переселенців. На 2010 р. частка українців у Приморському краї становить 2,5 % [8].

Досвід створення мережевої недержавної структури для виконання завдань Біографічної комісії

Новим явищем в організації роботи Біографічної комісії стало створення розгалуженої мережевої структури із залученням громадських об'єднань, створенням біографічних регіональних осередків, системи кореспондентів (Чернігів, Одеса, Кам'янець-Подільський, Житомир, Вінниця тощо). Було налагоджено комунікації з установами, де зосереджувалася біографічна інформація — республіканський Істпарт, архіви, бібліотеки, музеї, старі та нові наукові й краєзнавчі товариства, наявний потужний творчий потенціал в особах професури і викладачів вищих навчальних закладів, інтелігенції. На них покладалися завдання збирати біографічний матеріал, пошуки нових імен, залучення авторів до написання біографічних статей. Завдяки спільним зусиллям співробітників Комісії та її кореспондентів за 11 років було зібрано біобібліографічну інформацію, розміщену на 200 тисячах карток.

За аналогічним принципом була побудована праця над «Історією міст і сіл Української РСР» (1967–1974), що здійснювалася під керівництвом академіка НАН України П. Т. Тронька. Підготовчий процес разом із виданням томів тривав майже 20 років. За підрахунками, на різних етапах написання історії міст і сіл працювали близько 100 тис. чоловік. Величезний колектив складався з авторів-науковців інститутів суспільних наук АН УРСР, вузів, членів редакційних колегій та науково-редакційних груп, міських і районних комісій, наукових консультантів і рецензентів, редакторів, картографів, збирачів фотоілюстрацій та широких кіл громадськості — істориків-аматорів, краєзнавців, учасників історичних подій, учителів, співробітників музеїв, архівів тощо зі всієї України.

У наш час завдяки різноманітним інформаційним та інструментально-технологічним можливостям потрібну біографічну інформацію можливо швидко отримати, наприклад, із широко знаної «Вікіпедії». Для створення, редагування, оновлення, наповнення до-

датковою інформацією біографічні контенти, сучасні вікі-технології дають змогу залучати широке коло авторів, перетворювати довідки в друкованих довідкових виданнях в електронні колективно створені гіпертексти.

«Біографічний словник діячів української землі» та «Енциклопедичний словник» як дороговказ до універсальної Великої української енциклопедії

Керівниками Постійної комісії для складання Біографічного словника діячів України було ініційовано створення українознавчого 25-томного «Енциклопедичного словника» (протокол № 75 Спільного зібрання УАН від 6 грудня 1920 р.) [1, с. 461], який замислювався як українознавчий за змістом науковий довідник теоретичного і практичного спрямування, пристосований до нової дійсності та корисний для найширших кіл читачів. Статті з української тематики і проблематики історії, науки та інших сфер мали відображати особливості українського природного та соціального середовища, наукові і культурні досягнення українського народу впродовж його історії. З цією метою на початку 1921 р. була створена спеціальна комісія для розробки енциклопедії під головуванням керівничого Біографічної комісії П. Я. Стебницького ⁶, активного учасника першого видання української енциклопедії — «Украинский народ в его прошлом и настоящем» (1914, 1916), підготовленого українськими науковцями, громадськими і культурними діячами, що на той час мешкали в Санкт-Петербурзі і Москві.

В окремому позачерговому томі під назвою «Україна» (головний редактор С. О. Єфремов; він же голова в 1919–1920 рр. та редактор Біографічної комісії) передбачалося висвітлити все «життя України з усіх його сторін, в усіх процесах і явищах», визначення ролі і місця України у світі, висвітлення її загальнокультурних здобутків. Зазначена ідея була успішно відтворена в Українській загальній енциклопедії (1930–1935; окремих розділ «Україна», Т. 3, с. 361–1000).

Праця над Біографічним словником і енциклопедією проводилася паралельно і майже одночасно. Ідея поширення знання про Україну як державу у всіх проявах реалізовувалася в Українській академії наук трьома поколіннями української наукової еліти, серед яких високі авторитети Української академії наук — М. П. Василенко, В. Л. Модзалевський, С. О. Єфремов, Д. І. Багалій, П. Я. Стебницький, Ф. Л. Ернст та ін. Разом біографічний словник і енциклопедія могли би стати сут-

⁶ 23 серпня 1922 р. керівником праць Комісії «Енциклопедичного словника» було затверджено С. П. Пастернака, першого директора Всенародної бібліотеки України (1923–1929).

тевим взаємопов'язаним джерелом поширення інтегрованої наукової інформації про Україну і її народ в особах. Не випадково біографічний словник за характером визначено як біобібліографічний, що містив би дані про «наукові праці, умови й впливи, серед яких вони жили та працювали та будуть дуже корисними... для вивчення нашого минулого та пізнання, як розвивалися серед людей ідеї наукові, громадські та інші» [2, с. 38].

Через несприятливі суспільно-політичні обставини часу обидва проекти були зупинені ⁷. Але саме вони сприяли накопиченню науково-методичного арсеналу й організаційного досвіду, розвитку підготовки українських енциклопедій та словників різних видів, що працюють на майбутнє. Незважаючи на невдачу у виданні Українською академією наук «Біографічного словника діячів України» та «Енциклопедичного словника», сам задум і досягнуті результати в організації праці, науково-методичних ініціативах, стали рівноцінною відповіддю вітчизняної інтелігенції на виклики часу, серед яких важливе місце посідала потреба у створенні національних довідкових видань, які б повідомляли світові інформацію про країну.

100-літній досвід розвитку біографічної довідкової справи в Україні, започаткований створенням Постійної комісії для складання Біографічного словника діячів України, засвідчує безперервний процес взаємодії традиційного та інноваційного. Це набуває особливого значення в умовах змін інформаційних парадигм і запитів суспільства, трансформації уявлень щодо довідкової біографічної та біобібліографічної справи, особливо в умовах переходу від друкованих до електронних ресурсів біографічної інформації.

Феномен Біографічної комісії, її створення і роботи в складі УАН полягає в осмисленні та осучасненні парадигми її науково-методологічних та інституційно-організаційних засад і набутого досвіду. До наукових і практичних здобутків в історико-біографічних дослідженнях, що не втратили актуальності і розвиваються в наш час, на нашу думку, належить: інституційно-організаційна форма довідкової й біографічної довідкової справи; науковий підхід до визначення критеріїв добору імен; створення недержавної мережевої структури для виконання завдань Біографічної комісії. Задум і підготовка водночас «Енциклопедичного словника» і «Біографічного словника діячів українського народу й української землі» під егідою Української академії наук засвідчує тяглість української біографічної довідкової традиції і початок нового за своєю сутністю і змістом напряму науково-практичної діяльності як державної справи.

⁷ Після закриття комісії зі створення «Енциклопедичного словника» її напрацювання були передані новоствореній редакції УРЕ (1930–1934).

1. *Історія Національної Академії наук України 1924–1928* [Текст] : документи і матеріали / П. С. Сохань (відп. ред.); упоряд. В. Г. Шмельов, В. А. Кучмаренко, О. Г. Луговський та ін. – Київ : Наук. думка, 1993. – 375 с.
2. *Ляшко С. М.* Постійна комісія УАН–ВУАН для складання Біографічного словника діячів України. 1918–1933 [Текст] : Документи. Матеріали. Дослідження / авт.-упоряд. С. М. Ляшко. – Київ : НБУВ, 2003. – 688 с.
3. *Ляшко С. М.* Постійна комісія УАН–ВУАН для складання Біографічного словника діячів України: персонологічний вимір [Текст] / С. М. Ляшко // Українська біографістика = Biographistica Ukrainica : зб. наук. пр. Ін-ту біогр. дослідж. – Київ, 2015. – Вип. 12. – С. 42–81. <https://doi.org/10.15407/ub.12.042>
4. *Ляшко С. М.* Українські біографічні довідкові видання XIX–XX століття: історичні та теоретико-методичні засади [Текст] : монографія / С. М. Ляшко. – Запоріжжя : Дике поле, 2010. – 286 с.
5. *Попик В. І.* Проблеми відображення в Українському біографічному словнику історичних і культурних зв'язків України з народами Європи та персоналій діячів неукраїнського походження [Текст] / В. І. Попик // Українська біографістика = Biographistica Ukrainica : зб. наук. пр. Ін-ту біогр. дослідж. – Київ, 1996. – Вип. 1. – С. 18–29.
6. *Попик В. І.* Критерії відбору імен діячів неукраїнського походження до Українського біографічного словника [Текст] / В. І. Попик, Н. П. Романова // Українська біографістика = Biographistica Ukrainica : зб. наук. пр. Ін-ту біогр. дослідж. – Київ, 1999. – Вип. 2. – С. 18–34.
7. *Попик В. І.* Етнічне походження, самоідентифікація та етнокультурна приналежність особи [Текст] / В. І. Попик // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2001. – Вип. 7. – С. 270–277.
8. *Темиргалеев Р. Ф.* Украинцы Приморского края в 1897–2010 гг. в демографическом разрезе: от ядра «Зеленого клина» до ассимиляции [Текст] / Р. Ф. Темиргалеев // Демографическое обозрение. – 2017. – Т. 4. № 4. – С. 150–169. <https://doi.org/10.17323/demreview.v4i4.7533>
9. *Чишко В. С.* Біографічна традиція та наукова біографія в історії і сучасності України [Текст] : монографія / В. С. Чишко. – Київ, 1996. – 239 с.

REFERENCES

1. Sokhan, P. S. (Ed.). (1993). *Istoriia Natsionalnoi Akademii nauk Ukrainy 1924–1928* [History of the National Academy of Sciences of Ukraine 1924–1928]. Kyiv, Ukraine: Nauk. dumka. [In Ukrainian].
2. Liashko, S. M. (2003). *Postiina komisiia UAN–VUAN dlia skladannia Biohrafichnogo slovnyka diiachiv Ukrainy. 1918–1933* [Permanent Commission of UAS–AUAS for composing the Biographic Dictionary of Ukrainian public figures. 1918–1933]. Kyiv, Ukraine: VNLU. [In Ukrainian].
3. Liashko, S. M. (2015). *Postiina komisiia UAN–VUAN dlia skladannia Biohrafichnogo slovnyka diiachiv Ukrainy: personolohichniy vymir* [UAS–AUAS Standing Committee for compiling Biographical Dictionary of Ukrainian public figures: personal dimension]. In *Ukrainska Biohrafistyka = Biographistica Ukrainica*, 12, 42–81. <https://doi.org/10.15407/ub.12.042> [In Ukrainian].
4. Liashko, S. M. (2010). *Ukrainski biohrafichni dovidkovi vydannia 19–20 stolittia: istorychni ta teoretyko-metodychni zasady* [Ukrainian biographic ref-

- erence publications of 19–20 centuries: Historical and theoretical and methodological foundations]. Zaporizhzhia, Ukraine: Dyke pole. [In Ukrainian].
5. Popyk, V. I. (1996). Problemy vidobrazhennia v Ukrainському biohrafichnomu slovnyku istorychnykh i kulturnykh zviazky Ukrainy z narodamy Yevropy ta personalii diiachiv neukrainskoho pokhodzhennia [Problems of displaying in the Ukrainian Biographical Dictionary of historical and cultural relations of Ukraine with the peoples of Europe and personalities of figures of non-Ukrainian origin]. In *Ukrainska Biohrafistyka = Biographistica Ukrainica*, 1, 18-29. [In Ukrainian].
 6. Popyk, V. I., & Romanova, N. P. (1999). Kryterii vidboru imen diiachiv neukrainskoho pokhodzhennia do Ukrainkoho biohrafichnogo slovnyka [Criteria for selecting names of non-Ukrainian figures in the Ukrainian Biographical Dictionary]. In *Ukrainska Biohrafistyka = Biographistica Ukrainica*, 2, 18-34. [In Ukrainian].
 7. Popyk, V. I. (2001). Etnichne pokhodzhennia, samoidentyfikatsiia ta etnokulturna prynalezhnist osoby [Ethnic origin, self-identification and ethno-cultural identity]. In *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 7, 270-277. [In Ukrainian].
 8. Temirgaleev, R. F. (2017). Ukraintcy Primorskogo kraia v 1897–2010 gg. v demograficheskom razreze: ot iadra “Zelenogo klina” do assimiliatsii [Ukrainians of Primorsky Region in 1897–2010 in demographic terms: from the core of Green Wedge to assimilation]. In *Demograficheskoe obozrenie*, 4(4), 150-169. <https://doi.org/10.17323/demreview.v4i4.7533> [In Russian].
 9. Chyshko, V. S. (1996). *Biohrafichna tradytsiia ta naukova biohrafiiia v istorii i suchasnosti Ukrainy* [Biographical tradition and scientific biography in the history and present of Ukraine]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

Стаття надійшла 06.11.2019 р.

LYASHKO Svetlana, Candidate of Historical Sciences, Leading Research Associate of the Institute of Biographical Research of VNLU (Kyiv, Ukraine).

Permanent Commission for composing the Biographic Dictionary of Ukrainian public figures (1919–1933): modern context.

The article is dedicated to the theoretical and methodological heritage of the Permanent Commission for composing the Biographic Dictionary of Ukrainian public figures, established in 1919 by the Ukrainian Academy of Sciences. The project of creation of the Ukrainian Biographical Dictionary has become socially significant and has become an innovation of national culture. The consensus was emphasized between the Ukrainian Academy of Sciences and the patriotic scientific community, which resulted in the initiation of a scientific historical and biographical reference background, the formation of its theoretical, methodological and scientific-organizational foundations.

The very phenomenon of the Biographical Commission, its creation and work within the UAS consist in understanding and updating of paradigm of its scientific, methodological and institutional and organizational principles and experience gained. He attests the continuity of the established traditions in contemporary historical and biographical studies. Change of information paradigms and inquiries of the society, transformation of ideas about reference biographic and biobibliographic science, transition from printed to electronic biographic information resources on the example of the Permanent Commission for composing the Bio-

graphic Dictionary of Ukrainian public figures testifies of continuous cooperation of the traditional and innovative.

Key words: the Permanent Commission of the Ukrainian Academy of Sciences for composing the Biographic Dictionary of Ukrainian public figures (1919–1933), institutional and organizational forms of development of the Ukrainian reference biographical background.

ЛЯШКО Светлана Николаевна, кандидат исторических наук, ведущий научный сотрудник Института биографических исследований НБУВ (Киев, Украина).

Постоянная комиссия для составления Биографического словаря деятелей Украины (1919–2019): современный контекст.

Статья посвящена теоретическому и методическому наследию основанной Украинской академией наук в 1919 г. Постоянной комиссии для составления биографического словаря деятелей Украины. На то время проект создания Украинского биографического словаря приобрел социальное значение и стал одной из новаций национальной культуры. В статье акцентируется внимание на консенсусе между Украинской академией наук и научным сообществом, представители которого инициировали, возглавили создание Украинского биографического словаря, институционализировали научно-организационные принципы и методiku справочно-биографического направления в Украине. В том числе – обоснование охватываемых хронологических и территориальных границ, определение источниковой базы, критериев отбора персоналий, формирование представления о биографической статье. Предложенные Биографической комиссией новации стали заметным явлением в научной и культурной жизни страны. В новом качестве они получили развитие в современных исторических и справочно-биографических исследованиях. Руководителям Биографической комиссии принадлежит идея распространения в мире интегрированной научной информации об Украине («Энциклопедический словарь») и ее народе в персоналиях («Биографический словарь деятелей украинской земли») через украинские энциклопедии и словари.

Изменение информационных парадигм и запросов общества, трансформация представлений о справочном биографическом и библиографическом деле, переход от печатных к электронным ресурсам биографической информации актуализирует наработки Постоянной комиссии для составления биографического словаря деятелей Украины, свидетельствует о непрерывности процесса взаимодействия традиционного и инновационного.

Ключевые слова: Постоянная комиссия УАН для составления биографического словаря деятелей Украины (1919–1933), институциональные и организационные формы развития украинского справочного биографического дела.